

אליהו בקיש

בית שער למצוות

בענין ההדרגה בין מצוות התורה

הוצאת בקיש
לכון ר' ישעיה
אוסף דרך-מצותך
תשפ"ב

אליהו בן הלל בקיש,
בית שער למצוות, בענין ההדרגה בין מצוות התורה

Couverture :

052-7669610

תקציר

בית שער למצוות

מאמר זה עוסק בענין ההדרגה בין מצוות התורה: האם ניתן לקבוע שמצוה אחת גדולה וחשובה משאר מצוות? נתחיל בכללות התרי"ג מצוות ובהדרגה ביניהן לאור דברי רבותינו הראשונים. אחרי שיתבאר שאכן קיימת הדרגה בין מצוות התורה, נתמקד להציג המצוות שעליהן נאמר בספרות התורנית שהן "גדולות משאר מצוות" ונדון אם הדברים כפשוטם. בהמשך המאמר, נשווה בין שתי מצוות המוגדרות (ע"פ נתונים המובאים במאמר) כגדולות וחשובות משאר מצוות: מצות ברית מילה ומצות תלמוד תורה. אחרי שנצטט מאמרי חז"ל בענין חשיבות המצוות הנ"ל, נדון באפשרות שמצות המילה תהיה עוד יותר נעלה ממצוות תלמוד תורה. בסיום המאמר נציג לפני הקורא את המסקנות העולות מהאמור.

בחרנו לקרוא את חיבורנו "בית שער למצוות" על פי מ"ש הראשון ר' יוסף ב"ר אברהם ג'יקטיליא (נולד בספרד בשנת 1248) בספרו כללי המצוות אודות מצות המילה, וז"ל: "המילה היא בית שער לתורה ולמצוות, דגרסינן (כריתות ט.) אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים". בנוסף לזה שם משפחה "בקיש" בגימטרייה "בית", ובכך נרמז שם המחבר, כנהוג.

אין לפסוק הלכה
עפ"י קונטרס זה.
בשאלות למעשה יש להתייעץ
עם מורה הוראה מובהק

הזכויות שמורות אין להעתיק חומר ללא רשות מפורשת מהמו"ל
*All rights reserved for all means and media present or future for the
Author or/and Hotsaat Bakish, the Publisher.*
*Partial copies of text allowed for personal or classroom use (non-
commercial)*
*For all other cases (excluding short quotations) ask for the written
permission of the publisher.*
editionsbakish1@gmail.com

© הוצאת בקיש
© אליהו בקיש

© Hotsaat Bakish, 2021/ 5782
מכון הדיין ר' ישעיה בקיש זצ"ל
זצ"ל Makhon haDayan R' Yécha 'ya Bakish
Kiryat Ata (Haifa District), Israël
editionsbakish.com

רשימת ספרי האוסף דרך-מצותיך

יוצא לאור לזיכוי הרבים ע"י הוצאת בקיש

מכון הדיין ר' ישעיה בקיש זצ"ל

עורך אחראי: ר' אליהו בקיש הי"ו.

בעברית

עמ' 142	בית שער למצוות - בענין ההדרגה בין מצוות התורה <i>Sur les mitsvot : Certains commandements sont-ils plus importants que d'autres ? (hébreu)</i>	ר' אליהו בקיש (2021 / תשפ"ב)
עמ' 92	רעים אהובים - חידושים וביאורים בעניני חופה קידושין ועדות- אבן העזר חו"מ <i>Sur le mariage et la cacheroute des témoins (hébreu)</i>	ר' רחמים מושיאב (2019 / תשע"ט)
עמ' 40	גדרי יחוד - חידושים וביאורים בעניני יחוד – אבה"ע <i>Sur le sujet du yi'houd / isolement (hébreu)</i>	ר' רחמים מושיאב (2018 / תשע"ח)
עמ' 176	כן בא לנו - מצות ברית מילה ביאור מעשה המילה וסדר הברית <i>Sur la Mitsva de la circoncision (hébreu)</i>	ר' אליהו בקיש (2017 / תשע"ז)

בצרפתית

Hillel Bakis (2021)	<i>Inventaire des mesures et monnaies du Tanakh et du Talmud. Equivalents modernes. Histoire. Halakha... ומדתם - מידות ומטבעות נפוצות בתנ"ך ובתלמוד עם השוואות לימינו</i>	482 p.
R' Eliyahou Bakis (2021)	<i>La Couronne de son mari - Lois de la pureté familiale. עטרת בעלה, הלכות טהרת המשפחה, ודברי חיזוק על רקע סגירת המקוואות בתקופת הקורונה</i>	125 p.
R' Eliyahou Bakis (2018)	<i>Références halakhiques récentes présentées dans le style du Michna Béroura. Deuxième édition revue et augmentée (1ère éd. 2015, 24 p.) ביאור השולחן ערוך בסגנון המשנה ברורה</i>	76 p.

רשימת ספרי המחבר

שיצאו לאור בס"ד

בעברית

תשע"ז - **בן בא לנו**, בענין מצות ברית מילה (ביאור מעשה המילה וסדר הברית). 176 עמודים.

תשע"ט - **קובץ משכן שלום, הלכות שמחות** (עורך), 152 עמודים. סה"כ עשרה מאמרים שנכתבו ע"י אברכי הכולל גבוה להוראה נחלי הצדיק ירושלים שליט"א (ואחד מהם ע"י המחבר: "נולד בן זכר נתרפאה כל המשפחה": הלכה או אגדה ? שו"ע יו"ד סי' שצד, 27 עמודים).

בצרפתית

תשע"ח - **המשך מפעל "החפץ חיים": הספרות ההלכתית על שאר חלקי השו"ע כמתכונת המשנה ברורה** (מחקר), 76 עמ'. ניתן להורדה באתר <https://hebrewbooks.org/58895>.

תשפ"א - **עטרת בעלה, הלכות טהרת המשפחה, ודברי חיזוק** (על רקע סגירת המקוואות בתקופת הקורונה), 125 עמודים.

שאר מאמרי המחבר, וידע להורים לפני ברית מילה, ראה באתר <https://brit-milah.com/>

מכתבי ברכה

לפי סדר קבלתם

- מכתב הרה"ג ר' **דוד לאו שליט"א**, הרב הראשי לישראל, נשיא בית הדין הרבני הגדול.
- מכתב הרה"ג ר' **שלמה סויסה שליט"א**, ראש הכולל במוסדות ניצוצי אורות, ואב"ד לדיני ממונות "ואלה המשפטים - חדרה".
- מכתב הרה"ג ר' **יצחק יוסף שליט"א**, הראשון לציון, הרב הראשי לישראל.

בס"ד, ט' אייר, תשפ"א
21 אפריל, 2021
הסכ' - 493.פא

לכבוד
הרב אליהו בקיש הי"ו

מכתב ברכה

קבלתי את עלי ספרך "בית שער למצוות", ספר ההולך סובב סביב שתי מצוות מהתורה, אשר חז"ל הגדירו את מעלתן על פני מצוות אחרות והן ברית מילה ותלמוד תורה.

בנושאי טעמי המצוות ומעלתן כבר נכתבו דברים רבים, וכדי לקיים "ותן חלקנו בתורתך" גם אתה הוספת נופך משלך לבאר מעלת ענייני הלכות אלו.

ואני חשבתי להוסיף על דבריך, שמצות מילה הינה בגדר ברית המשאיר את רישומו בגוף האדם ודוקא במקום הגשמי ביותר. בזה מביעים יותר מכל את יעוד האדם בעולמו, הפיכת הגשם לרוחניות. ולא בכדי נקרא אליהו מלאך הברית שהמאפיין שלו שזכה לעלית גופו ממש לשמים.

הברית נקראת ברית מילה, והתורה גם היא צרוף של מילה למילה וגם היא ברית - "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", התורה נותנת את המתכון להפיכת המציאות הגשמית לרוחנית. וזה תמצית הרעיון המיוחד בשתי מצוות אלו.

יתן ה' ותמשיך לעשות חיל בתורה לעלות ולהתעלות, להגדיל תורה ולהאדירה.

מברכך בכל לב
בברכת התורה

דוד לאו
הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

מוסדות ניצוצי אורות

רח' בר יוחאי 17 ירושלים | ת.ד. 30038 י-ם | מיקוד: 913001 | טל: 02-6791514 | פקס: 02-6481591

איסרו חג דשבועות תשפ"א

דברי ברכה

הנני להמליץ בכל פה על ידידי וחביבי היקר אשר יראתו קודמת לחכמתו מזכה הרבים הרה"ג רבי אליהו בקיש שליט"א.

בiodעו ומכירו קאמינא, זה זמנים טובא, אשר הוא יגע בתורה בכל כוחו, ושמועתו טובה, ולמד כדי מידתו, ומזכה את הרבים בתורה בהלכה ובדרך ארץ, ואתמחי גברא ואתמחי קמיעא בספריו הקודמים וכולם שווים לטובה בסגנון ברור ורהוט ובשפה השווה לכל נפש בהלכה ובאגדה.

ועתה איוותה נפשו ויעש לחבר ספר נפלא בענייני המצוות ובשם "בית שער למצוות" יקבנו, לדורשי ה' ולמבקשי תורה, וכנס בתוכו כעמיר גורנה מאשר מצאה ידו דברים ערבים בקצירת האומר, דברי פי חכם חן, אשרי יולדתו.

לא נצרכה אלא לברכה שיפוצו מעיינותיו חוצה בבריות גופא ונהורא מעליא, וחפץ השם בידו יצלח להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת התורה

א. סלימא
שלמה סלימא

ראש הכולל

ואב"ד "וואלה המשפטים" - חדרה

עחותה מס' 580069821

כולל אברכים | הכשרת רבנים להוראה | קמחא דפסחא | שיעורי ערב | שיעורים לנשים | מועדון גיל הזהב

Yitzchak Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

בס"ד, כ"א סיון תשפ"א, 4-1322/פ"א

דברי ברכה

הובאו לפני גליונות ספר **"בית שער למצוות"** שכתב וערך הרב היקר והנעלה, עמל בעמלה של תורה, עמו עוז ותושיה, משנתו ערוכה וברורה, יראה ה' היא אוצרו ועליו יצין נזרו, שמן תורק שמו, כבוד שם תפארתו, הרה"ג **אליהו בקיש שליט"א**.

דבר נאה ויאה עשה המחבר, בענין חשיבות המצוות ודרגתם ובעיקר בחשיבות מצות לימוד תורה ומצות מילה ועוד, והכל עשה בבהירות בסדר נאה ונוכח, בטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, ולפעלא טבא אמינא איישר חיליה לאורייתא.

בגמרא מועד קטן (ט:) מבואר, שמצוות תלמוד תורה שקולה כנגד כל המצוות כולן, וכדכתיב (משלי ג), יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה, חפצין אין נאמר, אלא חפצים, שאפילו חפצי שמים כמצוות, אינם שווים כמו לימוד תורה. ופירש רש"י שם, שתבטל כל חפצין בשביל שתעסוק בתורה.

ובגמרא מגילה (ג:) מבואר, שגדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין, ולפיכך כאשר בא מלאך ה' להוכיח את יהושע וחרבו שלופה בידו, כדי להוכיחו על עון ביטול תורה ועל עון ביטול הקרבת קרבן תמיד של בין הערביים, הקפיד יותר על ביטול תורה. וע"ש בתוס'.

ובגמרא (שם טו:) אמרו, אמר רב יוסף, גדול תלמוד תורה יותר מההצלת נפשות, שהרי מדרכי כשעלה לגדולה פורשו ממנו סנהדרין, שנאמר ורצוי לרוב אחיו. ופירש רש"י, שפירשו ממנו, לפי שבטל מדברי תורה ונכנס לשררה.

ועוד אמרו בגמרא שם, אמר רב ואיתימא רב שמואל בר מרתא, גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש, שכל זמן שברוך בן נריה היה קיים לא הניחו עזרא ועלה. ופרש"י, שיש לך לתמוה למה לא עלה עזרא עם זרובבל בימי כורש עד השנה השביעית לדריוש האחרון לאחר שנבנה הבית, כמו שכתוב בעזרא ויבא ירושלם בחדש החמישי היא שנה השביעית למלך. ובמדרש, שהיה לומר תורה מפי ברוך בן נריה בבבל, וברוך לא עלה מבבל ומת שם בתוך השנים הללו.

ועוד אמרו שם, אמר רבה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא, גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם, שכל אותן שנים שהיה יעקב בבית שם ועבר לא נענש עליהם. ע"ש.

ובגמרא יומא (עא:) איתא, תנו רבנן, מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש, והוא אזלי כולי עלמא בתריה, כיון רחזינהו לשמעיה ואבטליון שבקוהו לדריה ואזלי בתר שמעיה ואבטליון. וזה היה מרוב הערכתם ללומדי התורה, אפילו יותר מכהן גדול ביום שנכנס לפני ולפנים. וכמו שאמרו באבות (ו, ה) גדולה תורה מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בשלשים מעלות, והתורה נקנית במ"ח קנינים.

ובגמרא (מכות י, ובשבת ל) איתא, כי טוב יום בחצריך מאלף בחרתי, טוב יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

Yitzchak Yosef

The Rishon LeZion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

ובגמרא ראש השנה (יח.) ויבמות (קה.) איתא, לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה, אמר רבא, בזבח ומנחה אבל מתכפר אבל מתכפר בתורה וכו'. רבה ואביי מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין. תנו רבנן, משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתיה מתין בני י"ח שנה, באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי, אמר להם שמא אתם ממשפחת עלי דכתיב ביה וכל מרבית ביתך ימותו אנשים, לכו ועסקו בתורה וחיו. הלכו ועסקו וחיו, והיו קורין אותה משפחת רבן יוחנן על שמו. ובזוה"ק (חלק ג' דף פ') הוסיפו בזה, דבתורה מתכפר משום דדברי תורה עילאה על כל קרבנין.

ועוד איתא בזוה"ק (וישב דקפ"ד ע"ב): ר' יהודה פתח ואמר, תורת ה' תמימה משיבת נפש, מאן דבטיל מילי דאורייתא כאילו חריב עלמא שלים. כמה אית לון לבני נשא לאשתדלא באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא ליהוי ליה חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי, וזכי בתרין עלמין. ואפילו מאן דאשתדל באורייתא ולא אשתדל בה לשמה כדקא יאות, זכי לאגר טב בעלמא דין ולא דיינין ליה בההוא עלמא. ע"ש.

ובגמרא שבת (קט:): אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו, אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן, ובנביאי אל תרעו אלו תלמידי חכמים. אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה, אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן. אמר ליה רב פפא לאביי דידי ודידך מאי, אמר ליה אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא. ואמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה, אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש. ואמר ר"ל לר' יהודה נשיאה, כך מקובלני מאבותי, ואמרי לה מאבותיך, כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחריבין אותה. רבינא אמר מחרימין אותה.

ובירושלמי (פרק קמא דחגיגה ז"ה): תנא רשב"י אומר, אם ראית עיירות שנתלשו ממקומן בארץ ישראל, דע שלא החזיקו בשכר סופרים ומלמדי תורה.

ובגמרא ברכות (ח.) מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד.

ובגמרא קידושין (מ.) אין תחלת דינו של אדם אלא על דברי תורה, שנאמר, פוטר מים ראשית מדון. וכשם שדינו קודם למעשה כך שכרו קודם למעשה, שנאמר ויתן להם ארצות גוים וגו'.

ובגמרא סנהדרין (ק.) כל המשחיר פניו על דברי תורה בעולם הזה, הקב"ה מבהיק זיוו לעולם הבא. אמר ר' תנחום בר חנילאי כל המרעבי עצמו על דברי תורה בעולם הזה הקב"ה משביעו לעולם הבא, שנאמר, יריון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם.

ובגמרא סוטה (כב.) תנו רבנן, איזהו עם הארץ, מי שיש לו בנים ואינו מגדלן לתורה. וכו"ה בגמ' פסחים (קכב.) שהוא בכלל שבעה מנודין למקום.

ובגמרא קידושין (פב.) אמר רבי נהוראי, מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה.

ובגמרא סנהדרין (צט.) דרשו על הפסוק (במדבר טו, לא) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר, זה שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק.

ובגמ' שבת (לג:) כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה נשאלה שאלה זו בפניהם, מכה זו [אסכרה] מפני מה מתחלת בבני מעים וגומרת בפה, נענה ר' שמעון ואמר, בעון ביטול תורה. ובספרי (פרשת עקב) אמרו, כשם ששכר תלמוד תורה גדול מכל המצוות, כך עונש ביטולה גדול מכל העבירות.

ואמרו חז"ל בירושלמי (פ"ק דהגיגה ה"ז) ויתר הקב"ה על עון עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים [שהאריך אפו עמהם] ולא ויתר על עון ביטול תורה, שנאמר על מה אבדה הארץ.

ואמרו רבותינו ז"ל בסנהדרין (צט.) על הכתוב כי דבר ה' בזה, הכרת תכרת זה שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק. ואפילו בזמן שהיו כל ישראל במלחמת מצוה בשעת כניסתן לארץ, היה חרון אף על עון ביטול תורה, כמבואר במגילה (ג.) ע"ש. בגמרא מכות (י.) עומדות היו רגלינו בשערך ירושלים, מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה.

ועל ידי לימוד התורה זוכים לתחיית המתים, ואף הנשים זוכות לתחיית המתים, עקב היותן מחזיקות בידו לומדי התורה, עיין בסוטה (כא.). וכן אמרו בברכות (יז.) הני נשי במאי זכיין, באקרויי בנייהו וכו', ונטרן לגבריהו, והיינו, שהן מסייעות ללימוד התורה דבניהן ובעליהן.

ובגמ' מנחות (ק.) זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולזבח ולאשם, כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה, מנחה וחטאת. [דהלמ"ד בפת"ח, מלשון לא חטאת].

ובמדרש ויקרא רבה (כה, א) אמרו, רב הונא אמר, אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידו שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לקרוא פרק אחד ילמד שנים.

ושכר תלמוד תורה אין לשער, וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה (בברכות לד.) כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם, ועושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, אבל ת"ח עצמם עין לא ראתה.

וברכתי להרב המחבר שיה"ר וחפץ ה' בידו יצלה, ויפוצו מעיינותיו חוצה, ולהמשיך בזיכוי הרבים בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, ויזכה לברך על המוגמר להוציא לאור כל כתביו.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון
הרב הראשי לישראל

שלמי תודה

לידידי הרה"ג ר' משה בירנבוים (תמיר) שליט"א, שהתייחס בחכמה בספרו שו"ת והוא יחמול (ח"ב סי' קיא) למ"ש בספרי בן בא לנו בענין חשיבות מצוות ברית המילה ותלמוד תורה, והעיר כדרכה של תורה על הנכתב שם. וכזה פתח לי פתח להתעמק יותר בנושא זה עד שאט אט קונטרס זה ראה אור. מקרב לב נודה לו ונברך אותו שיזכה להמשיך לעשות חיל בעבודת ה', בין במסירת שיעוריו בעיר חולון ובין בחיבור ספריו הנפלאים וכו', בבריאות איתנה לו ולכל הנלווים אליו, אמן.

למו"ר הגה"ח רבי טוביה בלוי שליט"א, רב קהילת חב"ד בנוה יעקב, מחבר ספר על מנהגים ומקורותיהם - מנהגי חב"ד, נר למשיחי - עיונים והערות כתניא קדישא ועוד. על שהקדיש לי מזמנו להשיב בסבר פנים יפות על שאלותי אודות מנהגי חב"ד בברית מילה. והוסיף טובה על טובה במה שפרסם את הדברים (במנ"א תשפ"א) בספרו הבהיר "על מנהגים ומקורותיהם" (מהדורה רביעית, עמ' שא-שז). ייתן ה' ויברך את הרב שליט"א כדי שימשיך, בבריאות איתנה (לו ולכל הנלווים אליו), לזכות את הרבים בהפצת מעיינות החסידות (בבחינת "ערכתי נר למשיחי"), ויזכה ע"י עבודתו לביאת הגואל (בבחינת "אצמיח קרן לדוד") ולבניין בית המקדש, אמן.

למו"ר הרה"ג ר' שלמה סויסה שליט"א, ראש הכולל במוסדות "ניצוצי אורות", ואב"ד לדיני ממונות "ואלה המשפטים - חדרה", ועוד. על שיעוריו המחכימים ועצותיו הנכונות, בסבר פנים יפות ועל שהסכים לכתוב מכתב ברכה לספר הנוכחי. ייתן ה' ויברך את הרב כדי שימשיך להעמיד תלמידים הגונים הרבה, בבריאות איתנה לו ולכל הנלווים אליו, אמן.

למו"ר הרה"ג ר' משה אילוז שליט"א, ראש כולל "נחלי הצדיק ירושלים" בבהמ"ד "משכן שלום". מתמיד בלימוד התורה ברצף ובאהבה. יהי רצון שזכות התורה תגן בעדו ויתמלאו כל משאלות לבו לטובה בבריאות איתנה לו ולכל הנלווים אליו, אמן.

להורי היקרים: **למו"ר אבי, ר' הלל בקיש הי"ו, יו"ר מכון ר' ישעיה ודוּצאת בקיש, ולמרת אימי היקרה שתחי', על העצות וההשקעה כדי שיצא ספר זה לאור עולם.**

לחמי היקר ר' שמעון הנל הי"ו ולחמותי החשובה שתחי' (מיץ, צרפת).

הכרת הטוב מיוחדת **לנוות בימי היקרה שתחי' מנב"ת, על שמאפשרת לי ללמוד ולכתוב באהבתה לתורה. ברכת אב לבניי ובנותיי החביבים שיחי' שיזכו תמיד לעלות מעלה מעלה בתורה, יראת שמים, צניעות, ומידות טובות.**

למשפחות דרמון, הנל, יחזקאל, סבן, סרור, ופרייבסקי היקרות לי מאוד.

